

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра економічної теорії

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма / спеціалізація – «Бізнес-економіка»
Статус дисципліни – обов'язкова

Викладач – Ярмач Ольга Віталіївна,
к.е.н., доцентка, доцентка кафедри
економічної теорії

12 червня 2020 р.

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 8 с.

Розробник

Ярмак Ольга Віталіївна – доцентка кафедри економічної теорії,
кандидатка економічних наук, доцентка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Економічна безпека підприємства
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова, зв'язана з циклом навчальних дисциплін спеціальної фахової підготовки.
Викладач	Ярмак Ольга Віталіївна, к.е.н., доцентка, доцентка кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого
Контактний телефон	+38 057 704 92 58
E-mail	olgajarmak.09@gmail.com
Консультації	Вівторок, четвер, п'ятниця – 13-00 – 14-00, Центральний корпус НЮУ, а. 224-225.
Онлайн консультації у Facebook:	Business Economics. Актуальна освіта в НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/701530796898235/ ; Consulting forever: https://www.facebook.com/groups/1429039653865820/ ; Economic Theory and Law: https://www.facebook.com/econtlaw.nlu/

Анотація навчальної дисципліни

Розглядаються теоретичні і прикладні основи економічної безпеки підприємства. Аналізуються суть та вимірники економічної безпеки підприємства, принципи та етапи забезпечення економічної безпеки підприємства. Вивчаються техніко-технологічна, інноваційна, інформаційна, ринкова, політико-правова, фінансова безпека підприємства, безпека в інтелектуальній та кадровій сфері, інші види безпеки підприємства. Особлива увага приділяється охороні законних інтересів підприємств: конфіденційної інформації та комерційної таємниці, структурі механізму забезпечення економічної безпеки підприємства, економічним злочинам, які впливають на стан економічної безпеки підприємства.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – надання студентам базових знань і методів економічного аналізу процесів та явищ, що становлять небезпеку підприємству; формування системних уявлень про захист економічної діяльності підприємству, розвиток методів оцінки економічної небезпеки підприємства.

Завдання:

- організація комплексної системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;
- оволодіння науковими підходами, практичними методами та прийомами розроблення та реалізації економічної безпеки підприємства;
- розробка та управління реалізацією стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства як складової його загальної стратегії розвитку;
- набуття знань механізму функціонування, чинників та напрямів розвитку економічної безпеки підприємства;
- моніторинг ефективності забезпечення економічної безпеки підприємства.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Міжнародна економіка», «Економіка та фінанси підприємства», «Міжнародний бізнес»,

«Зовнішньоекономічна діяльність підприємства», «Бізнес-потенціал розвитку підприємства».

Кореквізити: «Економічне право».

Постреквізити: «Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства)».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- застосувати фундаментальні знання теорії економічної безпеки у практиці управління підприємством;
- визначити сутність зовнішньої та внутрішньої загрози, ризиків, небезпек при проектуванні системи безпеки;
- розробити стратегію економічної безпеки підприємства як складову його загальної стратегії розвитку;
- оцінити сучасні загрози економічній безпеці підприємств України в умовах глобалізації світової економіки;
- організувати комплексну систему забезпечення економічної безпеки підприємства;
- обґрунтувати вибір методів управління економічною безпекою підприємства;
- сформулювати сценарії управління станом розробки та використання індикативних показників для зниження ризиків підприємства;
- виявити й оцінити потенційні загрози економічній безпеці, сформулювати засоби її захисту на всіх етапах виробничого циклу на підприємстві.

Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н.р. для студентів денної форми навчання

Тиждень	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
1.	1. Основи економічної безпеки підприємства. 2. Економічна безпека підприємництва: суть та вимірники.		
2.	3. Принципи та етапи забезпечення економічної безпеки підприємства. 4. Техніко-технологічна та інноваційна безпека підприємства.		
3.	5. Інформаційна безпека підприємства.	1. Основи економічної безпеки підприємства.	Особливості забезпечення національної економічної безпеки.
4.	6. Ринкова безпека підприємства.	2. Економічна безпека підприємництва: суть та вимірники.	Гудвіл: проблеми формування, оцінки і захисту.
5.	7. Політико-правова безпека підприємства.	3. Принципи та етапи забезпечення економічної безпеки підприємства.	
6.	8. Фінансова	4. Техніко-технологічна та	Роль ІТ відділу в

	безпека підприємства.	інноваційна безпека підприємства.	системі економічної безпеки підприємства.
7.	9. Безпека в інтелектуальній та кадровій сфері.	5. Інформаційна безпека підприємства.	
8.	10. Інші види безпеки підприємства.	6. Ринкова безпека підприємства.	Корупційні загрози економічній безпеці підприємства.
9.	11.1. Охорона законних інтересів підприємств: конфіденційна інформація і комерційна таємниця.	7. Політико-правова безпека підприємства.	Підбір персоналу у системі формування кадрової безпеки підприємства.
10.	11.2. Організація заходів на підприємстві щодо встановлення комерційної таємниці.	8. Фінансова безпека підприємства.	Безпека підприємства у форс-мажорних умовах.
		9. Безпека в інтелектуальній та кадровій сфері.	
11.	12. Структура механізму забезпечення економічної безпеки підприємства.	10. Інші види безпеки підприємства.	Рейдерство як загроза економічній безпеці підприємництва.
		<i>Колоквіум</i>	
12.	13.1. Економічні злочини, які впливають на стан економічної безпеки підприємництва.	11.1. Охорона законних інтересів підприємств: конфіденційна інформація і комерційна таємниця.	
		11.2. Організація заходів на підприємстві щодо встановлення комерційної таємниці.	
13.	13.2. Злочини в кредитно-фінансовій та податковій сферах.	12.1. Структура механізму забезпечення економічної безпеки підприємства.	Інтегральна оцінка рівня економічної безпеки підприємництва.
		12.2. Служба безпеки на підприємстві та її функції.	
14.		13. Економічні злочини, які впливають на стан економічної безпеки підприємництва.	Роль банків у формуванні економічної безпеки підприємств небанківської сфери.
		<i>Колоквіум</i>	

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, статистичних даних та бухгалтерської звітності підприємств, матеріалів експертно-аналітичних центрів тощо;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів та іспиту.

Інформаційне забезпечення курсу

Основна література

- Економічна безпека: навч. посіб. / за ред. З. С. Варналія. Київ: Знання, 2009. 647 с.
- Економічна безпека: підруч. / авт.кол.; за ред. О. І. Барановського, О. Б. Жихор. Київ: УБС НБУ, 2014. 516 с.
- Іванюта Т. М. Заїчковський А. О. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2009. 257 с.
- Камлик М. І. Економічна безпека підприємства: економіко-правовий аспект. Київ: Атака, 2005. 432 с.
- Козаченко Г. В., Пономарьов О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: моногр. Київ: Лібра, 2003. 280 с.
- Турило А. М. Економічна безпека підприємства: моногр. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2009. 140 с.
- Яцишина І. В. Економічна безпека підприємства : навч.-метод. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Кам'янець-Подільський: МЕДОБОРИ-2006, 2016. 86 с.

Додаткова література

- Барановський О. І. Фінансова безпека: моногр. Київ: Фенікс, 2003. 338 с.
- Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми забезпечення: моногр. Львів: Арал, 2008. 386 с.
- Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: моногр. за ред. Т.Г. Васильціва. Львів: Ліга-Прес, 2012. 386 с.
- Пономаренко В. С., Кавун С. В. Концептуальні основи економічної безпеки: моногр. Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. 256 с.
- Стеценко С. П. Економічна безпека: сутність і структура. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 24. С. 104-106.
- Сухоруков А. І. Система економічної безпеки держави: моногр. Київ: Видавничий дім СтилоС. 2011. 350 с.
- Чорна О. Ю. Кадрова безпека як складова економічної безпеки підприємства. *Безпекознавство: теорія та практика: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*. Луганськ: СНУ імені В. Даля, 2014. С. 51-53.
- Шемаєва Л. Г. Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі управління стратегічною взаємодією із суб'єктами зовнішнього середовища: моногр. Київ: Національний інститут проблем міжнародної безпеки при Раді національної безпеки та оборони України, 2009. 357 с.

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та розробленні кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення бізнес-процесів. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у *Facebook* лекторіумі та *Facebook* тренінгах, наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» ([https://nlu.edu.ua/files/norm doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf](https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf)).

Під час аудиторних занять прошу використовувати мобільні телефони тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження

потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Інтелектуальна економіка» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист реферату за ініціативи студента, peer review, контрольна робота.

У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирьохбальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 5 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 10 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів з дисципліни є залік що виставляється на основі результатів поточного контролю, колоквіумів та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якої студент отримує залік, становить 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль					Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль Іспит	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття			Колоквіуми				
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2			
max 5	max 5	max 5	max 10	max 10	max 5	max 60	max 100

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі	3	

	значною кількістю недоліків		70 – 74
Е	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34